

Mariska Roelofs
Ton Eimers

Samenwerking leerplicht Stedendriehoek

SAMENWERKING LEERPLICHT STEDENDRIEHOEK

Samenwerking leerplicht Stedendriehoek

Mariska Roelofs
Ton Eimers

24 april 2007

Deze publicatie is te bestellen bij het Kenniscentrum Beroepsonderwijs
Arbeidsmarkt
Postbus 1422
6501 BK Nijmegen
Tel: 024 – 365 35 20
Fax: 024 – 365 34 93
E-mail: info@kenniscentrum-ba.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Mariska Roelofs
Ton Eimers

Samenwerking leerplicht Stedendriehoek
Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt
ISBN 978-90-77202-33-3
NUR 840

© 2007 Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt, Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoud

1 Inleiding	1
1.1 Regionale ontwikkelingen	2
1.2 Landelijke ontwikkelingen	4
1.3 Verschuiving ambitieniveau van Basis naar Plus	5
1.4 Leeswijzer	7
2 Curatieve zorg	9
2.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek	9
2.2 Analyse en conclusie	12
3 Preventie	15
3.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek	15
3.2 Analyse en conclusie	18
4 Organisatie	21
4.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek	21
4.2 Analyse en conclusie	26
5 Beleid	29
5.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek	29
5.2 Analyse en conclusie	30
6 Conclusies en aanbevelingen	33
6.1 Belangrijkste conclusies	33
6.2 Actiepunten	35
Geraadpleegde documenten en literatuur	39
Bijlage 1 – Overzicht van geïnterviewde personen	41

1 Inleiding

De regio Stedendriehoek bestaat uit de gemeenten Apeldoorn, Brummen, Deventer, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen. Binnen de Stedendriehoek staat de problematiek van het voortijdig schoolverlaten hoog op de agenda. De uitvoering van de Leerplichtwet speelt een belangrijke rol bij het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. In de drie subregio's – Apeldoorn, Deventer en Zutphen¹ – werken de gemeenten al samen wat betreft de uitvoering van de RMC-functie. Omdat de gemeente Deventer op RMC-terrein samenwerkt met de gemeente Olst-Wijhe, werkgebied Olst, wordt laatstgenoemde gemeente eveneens meegenomen in voorliggend rapport.

RMC staat voor Regionale Meld- en Coördinatiefunctie Voortijdig Schoolverlaten. Binnen een RMC-regio werken gemeenten samen aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten. De RMC-wet is in feite te beschouwen als de kop op de Leerplichtwet uit 1969, die het verplicht volgen van onderwijs door jongeren regelt. Anders dan de Leerplichtwet is de RMC-wet niet zo zeer gericht op het bevorderen, controleren en afdwingen van de gang naar school van leerplichtige jongeren, maar op het civiel effect van die schoolgang: centraal staat de vraag of jongeren in de leeftijd van 12-23 jaar erin slagen om bij het verlaten van het onderwijs het niveau te behalen van een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt. Met een diploma op het niveau van HAVO, VWO of MBO-2 wordt voldaan aan deze eis.

De gemeenten binnen de Stedendriehoek willen verkennen of de huidige uitvoering van de leerplicht versterkt kan worden door intensivering van de samenwerking tussen de zeven gemeenten. Besloten is om het Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) een onderzoek uit te laten voeren naar de mogelijkheden voor een gezamenlijke versterking van de leerplichtfunctie. Aangezien leerplicht nauw verbonden is met RMC wordt ook op de RMC-functie nader ingegaan.

KBA heeft veel kennis en ervaring op het gebied van voortijdig schoolverlaten, leerplicht, RMC en jongerenproblematiek.

- KBA heeft een evaluatie gedaan naar verdergaande samenwerking op het terrein van leerplicht en RMC voor de gemeenten in het RMC-gebied Oosterschelderegio (Schuit & Eimers, 2007) en voor de gemeenten in de RMC-subregio Westelijk Weidegebied Utrecht (Schuit & Eimers, 2006).

¹ Subregio Apeldoorn: gemeenten Apeldoorn, Brummen, Epe en Voorst;
Subregio Deventer: gemeenten Deventer en Olst-Wijhe (werkgebied Olst);
Subregio Zutphen: gemeenten Zutphen en Lochem.

- Begin 2006 heeft KBA een advies voor het ministerie opgesteld over het toekomstige beleid inzake voortijdig schoolverlaten (Eimers, 2006).
- Eind 2005 heeft KBA voor het Ministerie van OCW onderzoek gedaan naar de mogelijke verlenging van de volledige leerplicht (Eimers e.a., 2005).
- In 2005 heeft KBA voor de gemeente Utrecht de uitvoering van de leerplicht en RMC geëvalueerd (Den Boer & Eimers, 2005).
- In het verleden is onder leiding van Dhr. Eimers onderzoek gedaan en advies uitgebracht aan gemeenten over regionalisering van de leerplicht onder meer in Gorinchem (Eimers & Verhoef, 2000), Nijmegen (Verhoef & Eimers, 2001a), Dordrecht (Verhoef & Eimers, 2001b) en Arnhem (Eimers, 2002).
- Daarnaast heeft Dhr. Eimers van KBA mede vorm gegeven aan de samenwerking tussen acht gemeenten in de regio Alblasserwaard/Vijfheerenlanden en aan de totstandkoming van het gezamenlijke leerplicht/RMC-bureau RBL-Plus in Dordrecht (Drechtsteden en onder meer Gorinchem en Leerdam).

Voor het verzamelen van de benodigde gegevens voor het onderzoek naar de mogelijkheden voor een gezamenlijke versterking van de leerplichtfunctie in de Stedendriehoek zijn relevante documenten bestudeerd en zijn interviews gehouden met portefeuillehouders en direct betrokken verantwoordelijke managers, leerplichtambtenaren, RMC-coördinatoren en RMC-medewerkers. Om het standpunt van een ROC mee te kunnen nemen, is eveneens gesproken met de Manager stafdienst onderwijs van ROC Aventus. Tijdens de interviews is ingegaan op de huidige situatie en de wensen / ambities voor de toekomst met betrekking tot de leerplicht- (en RMC-)uitvoering.

1.1 Regionale ontwikkelingen

De subregio's Apeldoorn, Deventer en Zutphen starten in 2007-2008 een gezamenlijk offensief om het voortijdig schoolverlaten in de regio Stedendriehoek te voorkomen en te bestrijden: het Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek (SOS).

De reden om het schoolverlatersoffensief op het niveau van de Stedendriehoek te starten is tweeledig. In de eerste plaats organiseren onderwijs- en jeugd(zorg)-instellingen zich niet subregionaal. ROC Aventus en de GGD opereren bijvoorbeeld regionaal en de Jeugdzorg kent in de Stedendriehoek twee werkgebieden. In de tweede plaats houden jongeren/scholieren zich niet altijd aan de subregionale grenzen. Jongeren/scholieren die wonen in de ene subregio kunnen gemakkelijk in één van de andere twee subregio's naar school gaan.

Het Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek heeft de volgende doelstellingen:

- Verminderen schooluitval in de Stedendriehoek.
- Een goede melding en registratie van voortijdig schoolverlaters in de hele regio.

- Het realiseren van een inzichtelijk en sluitend aanbod voor voortijdig schoolverlaters op subregionaal en regionaal niveau.
- Bevorderen uitstroom naar werk door meer trajecten voor lerend werken op subregionaal en regionaal niveau te ontwikkelen.

De uitdaging is om de uitvoering blijvend op subregionaal niveau te beleggen, maar over ambities, doelstellingen en resultaten regionale afspraken te maken. Om een regionaal offensief te laten slagen, moeten de subregio's onderling goed weten wat ze aan het doen zijn, wat goed gaat en wat niet goed gaat.

Het schoolverlatersoffensief bestaat uit drie pakketten aan resultaatgerichte maatregelen:

1. Versterken van de RMC-structuur op het niveau van de Stedendriehoek. Vooral op bestuurlijk en strategisch niveau.
2. Uitvoeringsgerichte maatregelen die alleen op stedendriehoekniveau genomen kunnen worden.
3. Uitvoeringsgerichte maatregelen op subregionaal niveau die tot doel hebben om de uitval te verminderen, ketensamenwerking te verbeteren en de aanpak van probleemjongeren te versterken.

Het versterken van de RMC-structuur op stedendriehoekniveau (pakket 1. van de resultaatgerichte maatregelen) is reeds gerealiseerd. De uitvoeringsgerichte maatregelen (pakket 2. en pakket 3.) staan op het programma voor 2007 en 2008. Deze maatregelen moeten leiden tot de volgende resultaten:

- Automatisering en uitbouw van de RMC-monitor. De RMC-stedendriehoek wil koppeling van gegevensbestanden aan de Informatie Beheer Groep (IBG) en elektronisch kinddossier. Uitgangspunt is dat de hele regio gaat werken volgens hetzelfde model.
- Vormgeving en (door)ontwikkeling Jongerenloket op subregionaal niveau. De RMC-stedendriehoek stelt zich ten doel om op dit punt kennis en ervaring uit te wisselen en daar waar mogelijk een stuk uniformering toe te passen.
- Overdracht VMBO-MBO. De RMC-stedendriehoek gaat op regionaal niveau afspraken maken met het ROC over het voorkomen van schooluitval bij de overgang van VMBO naar MBO. Hieraan gekoppeld worden op subregionaal niveau afspraken gemaakt met de samenwerkingsverbanden van VO en ROC in het kader van de overdracht VO-MBO. Tevens zal op regionaal niveau geïnvesteerd worden in de bekendheid van de RMC-structuur (één portal op internet).
- Ontwikkeling nieuwe leerwerktrajecten met 'bijna baangarantie' en vergroten aantal stageplaatsen.
- Versterken van de lokale/subregionale zorgstructuren (buurtnetwerken, zorgadvies-teams, Jongerenloket) en realisatie sluitende aanpak (Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek 2007-2008).

1.2 Landelijke ontwikkelingen

Leerplicht en RMC worden landelijk (en regionaal) steeds meer gezien als een instrument om voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Dit blijkt onder andere uit de inzet van een aantal wettelijke regelingen:

- Per 1 augustus 2007 wordt de wettelijke kwalificatieplicht voor jongeren tot 18 jaar ingevoerd. Partiële leerplicht komt met ingang van deze datum te vervallen. De vaak problematische overgang tussen vmbo en mbo komt nu geheel binnen de volledig leerplichtige periode te vallen. Ook betekent dit, dat met name op het snijvlak van de leerplichtige en de niet-leerplichtige leerlingen de kwaliteit van overdracht en afstemming van leerlingengegevens en leerlingencasussen in belang zal gaan toenemen.
- Daarnaast is het Rijk bezig met de voorbereiding van de invoering van een leerwerkplicht voor 18-23-jarigen. Jongeren uit die leeftijdsgroep moeten óf naar school óf werken. Op dit moment is nog niet duidelijk wat deze ontwikkeling precies gaat betekenen voor de gemeenten in termen van extra taken en formatiebeslag. De leerwerkplicht impliceert, dat het steeds belangrijker wordt om in de aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten een werkwijze te kiezen, waarbij de overgang tussen leerplicht (5-17 jaar) en leerwerkplicht (18-23 jaar) zo goed mogelijk verloopt.
- Door de invoering van het onderwijsnummer zullen gemeenten, onderwijsinstellingen en RMC's veel minder koppelingsproblemen hebben op administratief gebied. Tegelijkertijd zullen de eisen wat betreft signalering, registratie en rapportage omhoog gaan.

Niet alleen wordt het wettelijk kader aangepast. Er zijn daarnaast landelijke ontwikkelingen gericht op een verbetering van de kwaliteit van de uitvoering:

- OCW heeft onlangs een onderzoek laten verrichten naar de kwaliteit van de leerplichthandhaving in Nederland. Het onderzoek is ingegeven door de wens van het ministerie om beter zicht te krijgen op de kwaliteit van de leerplichthandhaving en de ambitie om hier in de toekomst meer op te willen sturen. Door de samenwerking tussen leerplicht en RMC in regionaal verband te intensiveren kan beter voldaan worden aan toekomstige kwaliteitseisen van OCW.
- Zowel in het kader van 'Operatie Jong' als in het kader van de beleidsnota 'Aanval op de uitval' wordt het belang van lokale en regionale ketensamenwerking benadrukt. Binnen deze ketens hebben (samenwerkende) gemeenten naast faciliterende en uitvoerende taken, ook een regieverantwoordelijkheid.
- Een andere ontwikkeling is de invoering van één meldpunt voor spijbelen en voortijdig schoolverlaten. Het ministerie van OCW wil dat meldingen van spijbelaars en voortijdig schoolverlaters direct door scholen bij de Informatie Beheergroep (IBG) moeten worden gedaan. De IBG registreert de meldingen en geeft vervolgens weer aan de gemeenten door om welke van hun leerlingen het gaat. Die kunnen dan ac-

tie ondernemen. Het ministerie ziet een taak voor de Onderwijsinspectie bij het houden van toezicht op de meldingsplicht van scholen.

Meer in het algemeen plaatsen ontwikkelingen, zoals recent de WMO (m.i.v. 2007) of al eerder de WWB (m.i.v. 2004) en het Preventief Jeugdbeleid, nadrukkelijk de verantwoordelijkheid van de gemeente op de voorgrond. De trend is om meer vanuit een integrale verantwoordelijkheid naar de problemen te kijken. Voor gemeenten betekent dat een nauwere verknoping van verschillende beleidsdomeinen (jeugd, onderwijs, werk en inkomen) en een intensieve samenwerking met partners binnen deze domeinen. Deze verbreding gaat gepaard met een scherpere (financiële) eigen verantwoordelijkheid. Tegen deze achtergrond spelen zich ook de ontwikkelingen rondom de Leerplichtwet af: op een vergelijkbare manier zullen gemeenten aangesproken worden op hun wettelijke taak en verantwoordelijkheid en op eenzelfde manier zullen gemeenten vorm en inhoud moeten geven aan hun leerplichtbeleid als onderdeel van hun bredere beleid voor jeugd, onderwijs en werk.

Al met al drukken de landelijke (en regionale) ontwikkelingen een verschuiving uit in het ambitieniveau met betrekking tot leerplicht en RMC:

- kwantitatief: 'het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters moet in Nederland in 2010 gehalveerd zijn ten opzichte van 2002' (nationale doelstelling afgeleid van de zogenaamde Lissabon-doelstelling);
- kwalitatief: verschuiving van een ambitieniveau met betrekking tot de leerplichtuitvoering.

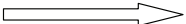

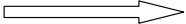
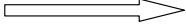
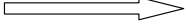
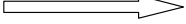

1.3 Verschuiving ambitieniveau van Basis naar Plus

De ambitieverschuiving legt de lat voor de uitvoering hoger. Niet alleen moet de meer curatieve zorg en handhaving op orde zijn, daarnaast krijgt leerplicht steeds meer een preventieve en proactieve functie. Leerplicht wordt steeds meer opgevat als een instrument om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de participatie in Zorgadviesteam (ZAT's), voorlichting en spreekuren, vroegtijdige signalering of proactief handelen ten aanzien van risicogroepen.

In feite gaat het eerder om een verbreding, dan om een verschuiving van de taak. De taak van curatief handelen (zorg, handhaving, justitieel traject) blijft immers onverminderd belangrijk. Om het belang van beide aspecten te benadrukken spreken we van een Basis-niveau (curatief) en van een Plus-niveau (preventief).

De twee ambitieniveaus (Basis en Plus) worden schematisch weergegeven in figuur 1.

Figuur 1 – Ambitieniveaus met betrekking tot leerplicht/RMC

Ambitie Basis		Ambitie Plus
Reactief		(Pro)actief
Curatief		Preventief
Individu VSV'er		Systeem (school)
Netwerk achterkant		Netwerk voorkant
Melding/aanmelding		Signalering (ZAT)
Loket/bureau		(Net)werkorganisatie
Incidenten		Totaal plaatje

Ambitieniveau Basis moet een gemeente *in ieder geval* realiseren, maar de landelijke ontwikkelingen 'dwingen' een regio ook ambitieniveau Plus tot ontwikkeling te brengen.

De landelijke (en regionale) ontwikkelingen en de twee ambitieniveaus stellen vier thema's centraal voor een effectieve en efficiënte aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten:

- curatieve zorg (ambitie Basis);
- preventie (ambitie Plus);
- organisatie;
- beleid.

Het thema *curatieve zorg* verwijst naar ambitieniveau Basis. Hierin staat een reactieve werkwijze centraal, waarbij curatief wordt gehandeld op basis van (aan)meldingen. Leerplicht/RMC is een soort loket/bureau, waar cliënten worden 'ontvangen' en waar vervolgens hulp wordt geboden aan het individu, de voortijdig schoolverlater, met behulp van een netwerk van partijen (Jeugdzorg, CWI, UWV, Sociale Dienst, ROC, etc.).

Het thema *preventie* verwijst naar ambitieniveau Plus. Proactief en preventief handelen zijn hierin sleutelwoorden. Leerplicht/RMC opereren vanuit een sterke netwerkorganisatie, die gericht is op het signaleren en vroegtijdig 'tackelen' van mogelijke problemen. Actieve participatie in (zorg)netwerken en aanwezig zijn in de scholen zijn belangrijke activiteiten. Leerplicht/RMC richt zich op deze manier niet alleen op het individu, maar op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten in het algemeen.

De *organisatie* en het *beleid* zijn randvoorwaardelijk voor de uitvoering op het terrein van curatieve zorg en preventie. Als de ambities van een gemeente verschuiven van Basis naar Plus, moeten organisatorische en beleidsaspecten hier logischerwijs in mee schuiven.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken gaan we nader in op de vier centrale thema's en de betekenis van deze thema's voor de Stedendriehoek. Telkens zullen de huidige situatie, de ontwikkelingen en wensen / ambities voor de toekomst in samenhang aan de orde komen. Vervolgens wordt de situatie binnen de gemeenten afgezet tegen de ambitieniveaus Basis en Plus.

In het slothoofdstuk wordt ingegaan op de samenhang tussen de vier kernthema's (curatieve zorg, preventie, organisatie, beleid) en worden aanbevelingen gedaan met betrekking tot de samenwerking tussen de zeven gemeenten binnen de Stedendriehoek omtrent de uitvoering van de leerplicht.

Bijlage 1 bevat een overzicht van de personen die geïnterviewd zijn in het kader van het onderzoek.

2 Curatieve zorg

In ambitieniveau Basis ligt de nadruk op het verlenen van curatieve zorg aan jongeren die spijbelen of de school definitief de rug hebben toegekeerd. Om goede (curatieve) zorg te kunnen verlenen is het belangrijk dat scholen goed en tijdig melding maken van jongeren die verzuimen en uitvallen, zodat een leerplichtambtenaar zo snel mogelijk actie kan ondernemen. In eerste instantie wordt gekeken of een jongere herplaatst kan worden in het onderwijs. Als onderwijs is uitgesloten, wordt ingezet op alternatieve routes. In sommige gevallen, wanneer alle andere mogelijkheden op niets uitlopen, kan het nodig zijn een proces verbaal op te maken (handhaving). Om de juiste hulp aan het individu te kunnen bieden, is een uitgebreid netwerk aan de 'achterkant' essentieel. Met een netwerk aan de 'achterkant' bedoelen we organisaties en personen die behulpzaam kunnen zijn bij het her- of uitplaatsen van jongeren die zijn uitgevallen, voorbeelden hiervan zijn CWI, UWV, sociale dienst, stadsbank en organisaties gericht op jeugdhulpverlening.

2.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek

Melding door scholen en opvolging melding door gemeenten

Scholen verschillen in de snelheid waarmee zij verzuim en voortijdig schoolverlaten melden bij de gemeente. De gemeenten Apeldoorn, Brummen, Lochem, Olst-Wijhe (werkgebied Olst), Voorst en Zutphen geven aan dat scholen niet altijd volledig en tijdig melden. Dit geldt met name voor het Middelbaar Beroepsonderwijs (MBO), maar ook het Voortgezet Onderwijs (VO) en het Primair Onderwijs (PO) kunnen volgens de gemeenten vollediger en sneller melden. Sommige scholen blijven te lang proberen om de problemen eerst zelf op te lossen, voordat ze contact opnemen met de gemeente. Dit kan negatieve consequenties hebben voor de mogelijkheden van leerplichtambtenaren. Vaak geldt dat hoe langer het duurt voordat scholen verzuim- en VSV-gevallen melden bij de gemeenten, hoe moeilijker het is om een jongere te herplaatsen.

De gemeenten Deventer en Epe vinden dat het melden door de scholen redelijk goed gaat. Dit wordt grotendeels toegeschreven aan acties die de leerplichtambtenaren ondernomen hebben om het melden door scholen te verbeteren (bijvoorbeeld voorlichting geven op scholen, aanschrijven scholen, intensiveren contacten met scholen). Ook de gemeenten Voorst en Lochem hebben door middel van dergelijke acties geïnvesteerd c.q. investeren in het verbeteren van het melden door scholen. De gemeente Apeldoorn heeft allerlei acties ondernomen om de melding door het MBO te verbeteren, maar uitvoerenden op het terrein van leerplicht en RMC geven aan dat

deze acties geen effect hebben gehad. De invoering van een Jongerenloket in de gemeente Apeldoorn heeft weliswaar een positieve invloed gehad op het aantal *aanmeldingen* van jongeren die zijn uitgevallen. Maar het aantal meldingen door het ROC is eerder afgenomen dan toegenomen. Het komt regelmatig voor dat jongeren, die zichzelf aanmelden bij het loket nog niet door hun school gemeld zijn als voortijdig schoolverlater.

Vanuit het ROC Aventus wordt aangegeven dat er een aantal zaken ten grondslag kunnen liggen aan de knelpunten bij het melden van verzuim en voortijdig schoolverlaten.

Ten eerste is het, als gevolg van nieuwe onderwijsmethoden, onmogelijk om constant op de hoogte te zijn van waar een deelnemer zich bevindt en zich mee bezig houdt. Er bestaat veel minder een lesrooster dat van acht tot vijf gevuld is. Deelnemers moeten hun onderwijs zelf invullen en kunnen zich onttrekken aan de waarneming van het ROC. Als een deelnemer niet aanwezig is, kan hij/zij stage lopen of extern bezig zijn met een opdracht. Afwezigheid wil dus niet per definitie zeggen dat een deelnemer verzuimt en/of problemen heeft.

Ten tweede is het vaak onduidelijk wanneer er daadwerkelijk sprake is van een 'probleem' en men leerplicht of RMC moet betrekken bij de situatie. Hiermee hangt samen dat trajectbegeleiders vaak dermate betrokken zijn en begrip hebben voor de situatie van de deelnemer dat in eerste instantie geprobeerd wordt om samen met de deelnemer een oplossing te vinden.

Ten derde is er nog weinig bewustzijn bij docenten met betrekking tot de mogelijke effecten van veelvuldig verzuim. Daarnaast zijn ROC-medewerkers veelal van mening dat ROC-deelnemers volwassen zijn en dat zij dus zelf verantwoordelijk worden geacht voor hun schoolloopbaan. In deze visie past het ook niet om deelnemers constant in de gaten te houden en te controleren op hun aanwezigheid.

Ten vierde heeft het ROC te maken met een groot aantal leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers van verschillende gemeenten. ROC Aventus moet niet alleen melden aan Apeldoorn, Deventer en Zutphen, maar in voorkomende gevallen bijvoorbeeld ook aan Utrecht. Een groot voordeel voor het ROC zou zijn als niet de woonplaats, maar de plaats waar geleerd / gestudeerd wordt het uitgangspunt is voor melding en registratie.

Om de melding te verbeteren wordt door ROC Aventus geprobeerd de medewerkers van het ROC meer bewust te maken van de mogelijke consequenties van verzuim en voortijdig schoolverlaten. Daarnaast wordt elke deelnemer gekoppeld aan een trajectbegeleider met wie hij/zij regelmatig een gesprek heeft. In zo'n gesprek kan de trajectbegeleider (die zich wél bewust is van de mogelijke consequenties van verzuim en VSV) signaleren dat iets niet goed loopt en vaststellen dat verzuim en voortijdig schoolverlaten voorkomt. In de huidige situatie worden problemen nog te vaak opgelost tussen de deelnemer en de trajectbegeleider, maar de bedoeling is dat er in de

toekomst sneller andere partijen bij een probleemsituatie betrokken worden. Tenslotte wordt het in de toekomst wellicht mogelijk de aanwezigheid per groep te registreren (per week of per maand). Voor de leerlingen die er uit springen aan de onderkant (dus die het minst aanwezig zijn) zou een verklaring gezocht moeten worden voor hun afwezigheid (betreft het een probleemsituatie?). Op een dergelijke manier zou verzuim en schoolverlaten beter in beeld gebracht kunnen worden.

Meldingen van de scholen worden in de meeste gevallen snel en actief door de gemeenten opgepakt. Nadat een melding is binnen gekomen wordt in bijna alle gemeenten de situatie besproken met de school, waarna de leerling en zijn/haar ouders worden uitgenodigd voor een gesprek met de leerplichtambtenaar.

Voorzieningen

Doelstelling van een leerplichtambtenaar is een leerling, met name de probleemgevallen, zo snel mogelijk terug te plaatsen in het onderwijs of een andere oplossing te vinden (werk, alternatieve trajecten). Jongeren voor wie (tijdelijk) een alternatief traject de beste oplossing is, kunnen binnen de Stedendriehoek onder andere terecht bij OSCAR, Onderwijs Zorg Centrum (OZC) en Pactum jeugdzorg en educatie.

- Jongeren die (tijdelijk) niet herplaatst kunnen worden in het onderwijs kunnen opgevangen worden in OSCAR (Onderwijs Service Centrum voor Apeldoorn en Regio). De Stichting Leerlingenzorg Apeldoorn en Regio (SLAR) vormt het bestuur van OSCAR. Het is een bestuur waarin de bevoegde gezagsorganen van het openbaar, Protestant Christelijk en Rooms Katholiek voortgezet onderwijs in de regio Apeldoorn, Epe en Voorst zijn vertegenwoordigd. Ook Brummen heeft contacten met OSCAR over het plaatsen van jongeren. OSCAR is een onderwijsvoorziening voor het gezamenlijk voortgezet onderwijs met een regionale functie. Kerntaken van SLAR en OSCAR zijn onder andere het bieden van een lesplaats, determinatiegroep, time-out en reboundvoorziening, persoonlijkheids-, psychodiagnostisch en didactisch onderzoek en ambulante begeleiding vanuit het VO en MBO.
- De Rentray-Suringarschool (een school voor Voortgezet Speciaal Onderwijs voor Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen (VSO/ZMOK)) verzorgt samen met het Ety Hillesum Lyceum uit Deventer op vijf locaties onderwijs in een trajectklas aan ZMOK leerlingen uit de regio Deventer. Deze trajectklas functioneert als een integrale onderwijsvoorziening ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten en kan de functie vervullen van 'time-out'-voorziening.
- Scholen voor Voortgezet Onderwijs in onder andere Zutphen en Lochem kunnen een beroep doen op het Onderwijs Zorg Centrum (OZC) in Zutphen. Het OZC is een opvangvoorziening waarbij onderwijs en hulpverlening hand en in hand gaan en waar onder andere ambulante hulpverleningstrajecten worden geboden.
- Kinderen en jongeren die psychosociale en educatieve hulp nodig hebben, kunnen doorverwezen worden naar Pactum jeugdzorg en educatie. De hulpverlening van Pactum vindt onder andere plaats op locaties in Apeldoorn, Deventer, Lochem en

Zutphen. Het aanbod van Pactum heeft tot doel een optimale participatie van de jongere in de maatschappij tot stand te brengen (weer naar school, naar werk). Voor bepaalde jongeren is een leerbaan de meest geschikte oplossing. Apeldoorn, Deventer en Zutphen willen in de periode 2005-2007 in totaal 600 extra leerbanen creëren.

We constateren dat er over het algemeen voldoende voorzieningen zijn voor jongeren die zijn uitgevallen. Een aantal gemeenten willen uitvallers in de toekomst (nog) beter bedienen. In het kader hiervan willen de gemeenten Apeldoorn, Brummen en Olst-Wijhe (werkgebied Olst) investeren in het opbouwen van een netwerk dat behulpzaam is bij het her- of uitplaatsen van jongeren die zijn uitgevallen. Apeldoorn heeft de RMC een impuls gegeven in de vorm van een Jongerenloket, waarin medewerkers van het CWI, de sociale dienst en RMC samenwerken met de Stadsbank, ROC Aventus, het UWV en de hele keten van (jeugd)hulpverlening. Ook Brummen en Olst-Wijhe (werkgebied Olst) wijzen op het belang van een Jongerenloket en het opbouwen van een netwerk van bedrijven, waar jongeren terecht kunnen voor een combinatie van werk, inkomen en scholing.

Als alle mogelijke oplossingen (herplaatsen naar school, leerwerktrajecten, werk, alternatieve trajecten) op niets uitlopen, zijn gemeenten soms genoodzaakt om een proces verbaal op te maken. Als er een proces verbaal wordt opgemaakt, wat de laatste jaren vaker gebeurt, betreft het met name gevallen van luxeverzuim. Alle gemeenten richten zich bij signaalverzuim met name op hun maatschappelijke zorgtaak. In de meeste gevallen heeft een (officiële) waarschuwing voor een proces verbaal al afdoende effect, aangezien ouders meestal de voorkeur hebben voor vrijwillige hulpverlening boven gedwongen hulpverlening. Als een vrijwillig traject echter niet tot het gewenste resultaat leidt, is gedwongen hulpverlening soms noodzakelijk.

Een nadeel van het opmaken van een proces verbaal, dat door een aantal gemeenten expliciet genoemd wordt, is dat het erg lang duurt voordat een zaak wordt afgehandeld. De gemeenten Apeldoorn, Lochem en Voorst participeren in een werkgroep die gericht is op een snelle(re) afhandeling van leerplichtzaken door de rechtbank. Daarnaast zijn korte lijnen met justitie / rechtbank van belang (informeel overleg), waardoor een officiële 'gang naar de rechter' in sommige gevallen voorkomen kan worden.

2.2 Analyse en conclusie

De curatieve zorg voor jongeren die de school de rug toekeren, ofwel ambitieniveau Basis, is in alle gemeenten binnen de Stedendriehoek redelijk goed op orde. Op een aantal punten is kwaliteitsverbetering nodig:

Melding

Om de juiste curatieve zorg te kunnen verlenen aan jongeren is het belangrijk dat scholen verzuim- en VSV-gevallen goed en tijdig melden. Dit gebeurt echter niet altijd. Het grootste probleem ligt in het MBO. De nieuwe Leerplichtwet maakt het probleem nog veel scherper, wanneer voor MBO-deelnemers tot de leeftijd van achttien jaar dezelfde normen voor verzuim en uitval gaan gelden als nu voor VO-leerlingen.

Gemeenten kunnen door middel van gerichte acties (bijvoorbeeld voorlichting geven op scholen, aanschrijven scholen, intensiveren contacten met scholen) proberen het melden door scholen te verbeteren. Bij een aantal gemeenten hebben dergelijke acties positieve effecten gehad op de meldingen. Gemeenten en ROC moeten zich (opnieuw) bezinnen op de gevolgen van de nieuwe wetgeving. Het ROC moet intern een eenduidig en verplicht protocol voor melding gaan hanteren. De gemeenten moeten de melding vanuit het ROC vereenvoudigen (centraal regionaal meldpunt, duidelijke contactpersonen).

Uitbouwen curatieve zorg

De verschillende gemeenten en subregio's hebben een eigen achtergrond en traditie als het gaat om de curatieve opvangvoorzieningen voor jongeren die dreigen uit te vallen. In principe is die diversiteit functioneel, omdat zo het best kan worden aangesloten bij de subregionale mogelijkheden en behoeften. Anderzijds hebben de voorzieningen allemaal in hoge mate dezelfde functies als het gaat om de opvang (diagnostiek, time-out/rebound, lesplaatsen). Het voorzieningenniveau moet gelijk zijn: alle leerlingen uit alle gemeenten moeten kunnen rekenen op eenzelfde voorzieningenniveau als het met hen misloopt op school. Nu is aan die eis nog niet voldaan, deels vanwege de subregio-specifieke invulling, deels omdat gemeenten binnen de Stedendriehoek niet in gelijke mate participeren in de voorzieningen.

De gemeenten moeten - met partners in het onderwijs - gezamenlijk formuleren wat zij aan curatieve voorzieningen noodzakelijk achten en zorg dragen voor een minimaal aanbod in elk van drie subregio's.

Curatief of preventief

Curatieve zorg komt vaak pas als het probleem ernstig is geworden. Preventie of zo vroeg mogelijk signaleren en ingrijpen heeft meestal de voorkeur. In de praktijk lijkt er soms een spanning te bestaan tussen óf curatieve zorg, óf preventieve zorg. Zo heeft de samenwerking tussen de verschillende partijen in het Jongerenloket er voor gezorgd dat uitvallers beter bediend kunnen worden. De keuze voor de ontwikkeling van een Jongerenloket en daarmee voor een versterking van de curatieve zorg is in Apeldoorn echter ten koste gegaan van de investering in preventieve activiteiten (minder investeren in de relatie met scholen, minder aanwezig kunnen zijn op de scholen, etc.) en van het aantal herplaatsingen. Dit heeft deels ook te maken met het feit dat RMC-medewerkers momenteel ook veel WWB-taken uitvoeren naast hun RMC-taken.

Ook andere gemeenten willen investeren in een Jongerenloket om uitvallers beter te kunnen bedienen. Voorkomen moet worden dat de investering in een Jongerenloket,

net als in Apeldoorn, ten koste gaat van de investering in preventie. Meer hierover in de volgende hoofdstukken.

3 Preventie

Landelijk wordt steeds meer de nadruk gelegd op de *preventie* van voortijdig schoolverlaten, ofwel op ambitieniveau Plus, omdat preventief handelen effectiever is dan curatief handelen. Vroegtijdig en proactief signaleren, vroegtijdig ingrijpen, investeren in netwerken aan de ‘voorkant’ (gericht op preventie van voortijdig schoolverlaten, bijvoorbeeld ZAT’s en andere zorgnetwerken), uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten, houden van spreekuren en aandacht voor systeeminterventie zijn enkele voorbeelden voor een preventieve aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten.

3.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek

Nagenoeg alle gemeenten in de Stedendriehoek investeren op de één of andere manier in de preventie van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten.

Actieve controles op verzuim

De gemeenten Epe, Lochem en Zutphen controleren maandelijks op absoluut verzuim en ook de gemeenten Voorst en Olst-Wijhe (werkgebied Olst) blijken regelmatig, op deze vorm van verzuim, te (gaan) controleren. De meeste gevallen van absoluut verzuim die door de gemeenten geconstateerd worden, zijn veelal terug te voeren op organisatorische zaken, zoals onvolkomenheden in de administratie van scholen en/of gemeente. Zitten er echter echte probleemgevallen tussen de ‘absoluut verzuimers’, dan worden deze door middel van een dergelijke controle gesignaleerd. De gemeenten Apeldoorn, Brummen en Deventer controleren (tijdelijk) niet of niet adequaat op absoluut verzuim, vanwege allerlei knelpunten (automatiseringsprobleem, technisch mankement, vervuilde bestanden, personele knelpunten intern).

Actieve controles op luxeversuim en aanwezigheid worden door de gemeenten binnen de Stedendriehoek minder belangrijk gevonden dan andere aspecten van de leerplichtuitvoering. Dit wordt door een aantal gemeenten ook expliciet aangegeven. Er zijn echter gemeenten die actief controleren op aanwezigheid en/of luxeversuim. De gemeente Deventer doet actieve controles aan het begin van het schooljaar, de gemeente Epe heeft een enkele keer gecontroleerd op luxeversuim, de gemeente Lochem doet aangekondigde controles in het basisonderwijs (in de toekomst ook onaangekondigd) en de leerplichtambtenaren van de gemeente Voorst hebben het afgelopen jaar scholen bezocht voor een controle op (onder andere) de verzuimregistratie. De gemeente Apeldoorn deed in het verleden actieve controles voor en na de zomervakantie, maar door een tekort aan formatie is dit nu niet meer mogelijk. Ge-

concludeerd kan worden dat de meeste gemeenten niet of niet op *regelmatige* basis controleren op aanwezigheid of luxeverzuim.

In de toekomst worden sluitende, proactieve controles beter mogelijk door de invoering van het Onderwijsnummer en de koppeling van gegevensbestanden. De administratieve systemen van sommige gemeenten zijn daarop nog onvoldoende voorbereid.

In de gemeente Apeldoorn is als pilot op één school voor Voortgezet Onderwijs gestart met het experiment Ga Naar School (GANS). Dit experiment houdt in dat de leerplichtambtenaar één dagdeel per maand aanwezig is op een school om matig schoolverzuim ter plekke af te handelen. De school selecteert de leerlingen, stelt een schema op, verstuurt de uitnodigingen en stelt de ruimte beschikbaar. De leerplichtambtenaar spreekt het kind (en soms de ouders), verstuurt waarschuwingsbrieven en maakt meestal nog een vervolgspraak. De pilot is vooralsnog niet uitgebreid naar andere scholen, omdat de benodigde formatie hiervoor ontbreekt.

Participatie in zorgnetwerken

Actief controleren op verzuim is een voorbeeld van preventief handelen. Ook in een vroegtijdig stadium meedenken met andere partijen (scholen, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, jeugdzorg, etc) over kinderen en jongeren met problemen, die van invloed kunnen zijn op de schoolloopbaan, duiden op pro-activiteit. De leerplichtambtenaren van nagenoeg alle gemeenten participeren in ZorgAdviesTeams (ZAT's) van scholen en/of in andere (bovenschoolse) netwerken/overleggen gericht op zorg en ondersteuning voor jongeren. In sommige gevallen is participatie in ZAT's lastig voor een leerplichtambtenaar, omdat jongeren (met name uit de kleinere gemeenten) zich voor het volgen van voortgezet onderwijs verspreiden over verschillende buurgemeenten. Een leerplichtambtenaar kan, vanwege de capaciteit, niet deelnemen in de ZAT's van alle buurgemeenten. Als de leerplichtambtenaar niet participeert, heeft hij/zij wel regelmatig contact met zijn/haar leerplichtcollega's van de centrumgemeente die wel in deze ZAT's participeren. Het komt ook voor dat een leerplichtambtenaar slechts deelneemt in een ZAT als een jongere uit zijn/haar gemeente besproken wordt.

De ZAT's lijken in het algemeen goed te functioneren, maar er zijn ook een aantal kritiekpunten. Vanuit de gemeente Lochem wordt expliciet aangegeven dat in een zorgnetwerk een soort casemanager moet worden aangewezen die de regie neemt. Nu komt het voor dat alle partijen die participeren in zo'n zorgnetwerk allemaal afzonderlijk actie gaan ondernemen en dat is niet wenselijk.

In samenhang hiermee constateert de Coördinator Sociaal Stedendriehoek dat de partijen die deelnemen in een zorgnetwerk elkaars 'taal' soms niet spreken. Als gevolg hiervan kan het voorkomen dat de problematiek niet verder komt en dat de sa-

menwerking nergens toe leidt. Het idee van een casemanager (en dat kan per bijeenkomst een andere organisatie zijn), die tevens kan worden gecontroleerd op de resultaten en het rendement van de uit het betreffende zorgnetwerk voortgekomen acties, wordt positief bevonden. Deze casemanager zou dan eveneens gesprekspartner moeten zijn richting de beleidsontwikkeling.

In het verlengde van de ZAT's heeft de gemeente Zutphen een opvangvoorziening tot stand gebracht waarbij onderwijs en hulpverlening hand in hand gaan: het Onderwijs Zorg Centrum (OZC). De doelstelling van het OZC is het realiseren van een sluitende onderwijs-zorgketen, het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, de samenwerking tussen onderwijs en jeugdzorg versterken en innovatie / good practice. Leerlingen stromen in via de ZAT's. Het OZC biedt ambulante hulpverleningstrajecten en opvang.

Investering in voorlichtingsactiviteiten en gesprekken

Een leerplichtambtenaar van de gemeente Deventer houdt wekelijks een spreekuur op de scholen. Deze gesprekken worden gehouden in het kader van het project BAS, dat staat voor Bewust Aanwezig op School. De filosofie achter BAS is dat de leerling bewust is van zijn/haar verantwoordelijkheid ten aanzien van zijn/haar schoolgang. De gesprekken zijn gericht op het snel en adequaat kunnen inspelen op eventuele problemen van leerlingen. Daarnaast wordt door middel van dit project beoogd de ouders, leerlingen en docenten van informatie en advies te voorzien. De GANS-pilot in de gemeente Apeldoorn, die hiervoor reeds aan de orde kwam, is een soortgelijk initiatief. De leerplichtambtenaren van de overige gemeenten houden geen gesprekken op scholen.

Ook voorlichtingsactiviteiten op de scholen worden door de meeste gemeenten niet preventief en op regelmatige basis ontplooid. Als er voorlichting gegeven wordt, is dat met name aan het begin van het schooljaar en/of op verzoek van de scholen.

In de huidige situatie zijn sommige preventieve activiteiten goed ontwikkeld (zoals deelname in ZAT's en andere zorgnetwerken), terwijl andere activiteiten minder sterk ontwikkeld zijn (zoals actieve verzuimcontroles, gesprekken en voorlichtingsactiviteiten op scholen). De meeste gemeenten hebben echter wel duidelijke plannen voor de toekomst. Ze willen investeren in een (meer) preventieve aanpak van problemen van kinderen/jongeren. Aspecten die door de gemeenten genoemd worden zijn onder andere:

- intensiveren van de contacten, samenwerking en afstemming met scholen en andere relevante partijen;
- externe profilering;
- investeren in het realiseren van een sluitende keten;
- investeren in activiteiten gericht op het vroegtijdig signaleren van problemen (zoals gesprekken, voorlichtingsactiviteiten, deelname in zorgnetwerken, etc.);
- gesignaleerde problemen in een vroeg stadium aanpakken;

- meer investeren in het beleid en de visie met betrekking tot voortijdig schoolverlaten.

Vanuit ROC Aventus wordt aangegeven dat geïnvesteerd wordt in het verder ontwikkelen van een, op preventie van voortijdig schoolverlaten gerichte, zorgstructuur. Een onderdeel van deze zorgstructuur is het Servicecentrum. Hier kunnen deelnemers terecht voor loopbaanoriënterende programma's, diagnostiek en advies, assessment en hulp bij sociaal-emotionele problemen. De ambitie is om leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers (en andere relevante partijen) in de toekomst explicieter te betrekken bij het Servicecentrum en bij de zorgstructuur van het ROC in het algemeen.

3.2 Analyse en conclusie

In nagenoeg alle gemeenten in de Stedendriehoek zijn er aanzetten voor een meer preventieve aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten, ofwel voor ambitieniveau Plus. Alle gemeenten hebben ervaringen opgedaan met een vorm van preventieve activiteiten, zoals actieve controles op verzuim, participatie in verschillende zorgnetwerken, uitvoeren van voorlichtingsactiviteiten en/of houden van gesprekken. Op een aantal belangrijke punten is de ontwikkeling van het Plus-niveau echter nog onvoldoende.

Visie op preventie

Er is geen duidelijk visie op de invulling van preventietaken. Er bestaan grote verschillen tussen de gemeenten in de mate waarin en de manier waarop geïnvesteerd wordt in een preventieve aanpak. De ene gemeente investeert meer in preventie dan een andere gemeente. Daarnaast kan een investering in preventie op verschillende manieren tot uitdrukking komen. Zo kan een leerplichtambtenaar in de ene gemeente bijvoorbeeld met name investeren in actieve controles op verzuim, maar houdt deze zich absoluut niet bezig met voorlichtingsactiviteiten of gesprekken. De leerplichtambtenaar in een andere gemeente kan zich echter vooral richten op de participatie in zorgnetwerken en geenszins op actieve verzuimcontroles.

Voor scholen, zoals het ROC, die te maken hebben met meerdere gemeenten is het verschil tussen de gemeenten problematisch. Daarnaast creëert het verschil voor jongeren (die op dezelfde VO- of MBO-school zitten) en ouders ongelijke situaties, afhankelijk van de woongemeente.

Gemeenten moeten elk voor zich en gezamenlijk ambities formuleren wat betreft de preventieve taken van leerplicht/RMC. Daarmee wordt voor partners (onderwijs en anderen) duidelijk wat verwacht wordt en daarmee is ook voor de uitvoerenden (leerplicht/RMC) duidelijk wat van hén verwacht wordt.

Meer doen kost meer

Hoewel preventie uiteindelijk moet leiden tot een vermindering van de vraag naar curatieve zorg, is dat moment nog lang niet bereikt. Vooralsnog gaat het om een uitbreiding van de leerplichttaken met meer preventie. De 'winst' die daarmee behaald wordt drukt, zich uit in maatschappelijke winst (minder zware problematiek) en in materiële winst op de langere termijn (preventie loont ook in financiële zin, vgl. recent verschenen rapport Kosten-batenanalyse VSV (In 't Veld e.a., 2006)).

Het Plus-niveau vergt overduidelijk een investering in capaciteit. Actieve aanwezigheid op scholen vraagt inzet van meer medewerkers. Vooralsnog is dat een extra investering. Op den duur mag verwacht worden dat preventie zich uitbetaald in een vermindering van de 'zwaardere', curatieve hulpvraag, maar voor het zover is zal eerst het preventieve netwerk opgebouwd en verankerd moeten worden. Daarbij kan het nadrukkelijk niet gaan om een keuze tussen Basis of Plus. De vergelijking met de Brandweer gaat hier op: iedereen zal onderschrijven dat het beter is om brand te voorkomen en willen dat de Brandweer investeert in preventie en preventieve controles. Als er echter brand uitbreekt, dan moet de Brandweer paraat zijn om die te blussen. Preventie én curatieve zorg zijn beide noodzakelijk.

Organisatie

De ervaringen met het Jongerenloket in Apeldoorn zijn zeer positief. Tegelijkertijd wijzen de ervaringen op een belangrijk vraagstuk: om Basis- en Plus-niveau uit te kunnen voeren is een bepaalde organisatievorm van de leerplicht/RMC-functie nodig. De keuze voor een organisatievorm bepaalt mede de mate waarin preventief gewerkt kan worden. Ook hier geldt dat de keuze voor een organisatievorm ingebed moet zijn in een bepaalde visie. Dat is niet alleen een kwestie van meer personele capaciteit, het heeft nadrukkelijk ook te maken met de verbinding tussen preventief en curatief, met de verbinding leerplicht en RMC, tussen uitvoering en beleid enzovoort. In het volgende hoofdstuk komen we hier uitvoerig op terug.

Registratie

Een wezenlijk kenmerk van het Plus-niveau is de sluitende signalering. Die kan alleen bereikt worden als het geautomatiseerde administratiesysteem voldoet aan de eisen. Daarbij gaat het niet alleen om een actueel en toegankelijk gegevensbestand per afzonderlijke gemeente, maar ook om koppelingen en uitwisselingsmogelijkheden tussen de gemeenten. Nu voldoen de geautomatiseerde systemen slechts ten dele. In een aantal gemeenten heeft de registratie een te lage prioriteit. Dat uit zich onder meer in onderhoudsproblemen bij het geautomatiseerde systeem. Een andere wezenlijke component van de registratie is de administratieve capaciteit voor leerplicht. Ook op dit punt hebben enkele gemeenten de bezetting nog niet geheel op orde.

Voor het realiseren, zoals veel gemeenten willen, van een Basis+Plus-niveau is de keuze voor de organisatie en de beleidsmatige inbedding van de leerplichtfunctie van belang. Dat is in belangrijke mate een capaciteitsvraagstuk, maar het gaat ook om de

vertaling van visie, naar beleid en naar organisatie en uitvoering. In de twee volgende hoofdstukken gaan we daar nader op in.

4 Organisatie

Het optimaal willen uitvoeren van activiteiten gericht op de kernthema's *curatieve zorg* en *preventie* stelt voorwaarden aan de organisatie, met name met betrekking tot zaken als volume/capaciteit voor leerplicht, bereikbaarheid en beschikbaarheid leerplichtambtenaar, continuïteit, professionalisering, (sub)regionale samenwerking wat betreft uitvoering, samenwerking en afstemming leerplicht/RMC en administratie / systeem

4.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek

Een goede leerplichtuitvoering op het terrein van curatieve zorg en preventie stelt eisen aan de capaciteit. De norm van de Landelijke Vereniging van Leerplicht Ambtenaren (LVLA), tegenwoordig Ingrado geheten, gaat uit van 1 fte voor leerplichtuitvoering op 5.000 leerplichtigen en 1 fte voor leerplichtadministratie op 24.000 leerlingen.

Tabel 1 geeft inzicht in het aantal jongeren in de Stedendriehoek in de leeftijd van 5 tot en met 17 jaar per gemeente, uitgesplitst naar leeftijdscategorie. Omdat niet van alle gemeenten uniforme informatie kon worden verkregen uit de leerplichtadministratie is gebruik gemaakt van gegevens van het CBS.

Tabel 1 – Aantal jongeren per gemeente naar leeftijdscategorie

	5 t/m 11 jaar	12 t/m 17 jaar	5 t/m 17 jaar
Apeldoorn	13.031	11.553	24.584
Brummen	1.928	1.669	3.597
Deventer	8.227	6.621	14.848
Epe	2.815	2.341	5.156
Lochem	2.706	2.476	5.182
Olst-Wijhe	1.682	1.373	3.055
Voorst	1.979	2.002	3.981
Zutphen	4.211	3.471	7.682
Totaal	36.579	31.506	68.085

Bron: CBS, geregistreerde bevolking, peildatum 1 januari 2006.

Inzicht in het aantal jongeren per gemeente vormt de grondslag voor de vergelijkingen in tabel 2 en tabel 3 tussen feitelijke leerplichtformatie en leerplichtformatie op basis van de Ingrado-norm: de cijfers uit de derde kolom (5 t/m 17 jaar) vormen de basis voor deze vergelijking. In tabel 2 is de beschikbare formatie voor de leerplichtuitvoering binnen de gemeenten afgezet tegen de benodigde formatie op basis van de Ingrado-norm.

Tabel 2 – Vergelijking feitelijke formatie voor leerplichtuitvoering per gemeente met benodigde formatie op basis van Ingrado-norm, uitgedrukt in fte's

	Fte's feitelijk	Fte's Ingrado ¹	Tekort/overschot
Apeldoorn	2,28	4,92	-2,64
Brummen	0,50	0,72	-0,22
Deventer	2,23	2,97	-0,74
Epe	0,67	1,03	-0,36
Lochem	0,78	1,04	-0,26
Olst-Wijhe (werkgebied Olst)	0,30 à 0,40	0,61	-0,31 à -0,21
Voorst	0,89	0,80	+0,09
Zutphen	0,81	1,54	-0,73

* Als een gemeente de beschikbare tijd voor de leerplichtuitvoering aangaf in aantal uren is het aantal fte berekend op basis van een 36-urige werkweek.

1 Gebaseerd op het aantal leerplichtigen (jongeren van 5 t/m 17 jaar per 1 januari 2006, CBS) in een gemeente.

Uit tabel 2 blijkt dat er tussen de gemeenten verschillen bestaan wat betreft hun formatieve inzet voor de leerplichtuitvoering en de mate waarin zij afwijken van de Ingrado-norm. Op de gemeente Voorst na zitten alle gemeenten onder de Ingrado-norm. Met name de gemeente Apeldoorn blijft ver achter bij de norm met een tekort van 2,64 fte. In Apeldoorn komt er op korte termijn één formatieplaats bij voor de leerplichtuitvoering.

Bijna alle leerplichtambtenaren binnen de gemeenten geven aan dat er met de huidige formatie knelpunten bestaan in de leerplichtuitvoering. Men is van mening dat meer capaciteit (formatie) zal bijdragen aan een verbetering en versterking van de leerplichtuitvoering.

In tabel 3 is de beschikbare formatie voor de leerplichtadministratie binnen de gemeenten afgezet tegen de benodigde formatie op basis van de Ingrado-norm.

Tabel 3 – Vergelijking feitelijke formatie voor leerplichtadministratie per gemeente met benodigde formatie op basis van Ingrado-norm, uitgedrukt in fte's

	Fte's feitelijk	Fte's Ingrado ¹	Tekort/overschot
Apeldoorn	0,60	1,02	-0,42
Brummen	0,28	0,15	+0,13
Deventer	0,20	0,62	-0,42
Epe	0,22	0,21	+0,01
Lochem	0,17	0,22	-0,05
Olst-Wijhe (werkgebied Olst)	0,22	0,13	+0,09
Voorst	0,22	0,17	+0,05
Zutphen	0,50	0,32	+0,18

* Als een gemeente de beschikbare tijd voor de leerplichtuitvoering aangaf in aantal uren is het aantal fte berekend op basis van een 36-urige werkweek.

1 Gebaseerd op het aantal leerplichtigen (jongeren van 5 t/m 17 jaar per 1 januari 2006, CBS) in een gemeente.

In vergelijking met de beschikbare formatie voor leerplichtuitvoering is het beeld ten aanzien van de beschikbare formatie voor leerplichtadministratie, afgezet tegen de Ingrado-norm, relatief gunstig. Vijf gemeenten beschikken in vergelijking met de norm over een (beperkt) formatie-overschot. De gemeente Lochem blijft een fractie achter bij de norm. Net als bij de formatie voor de leerplichtuitvoering blijft de gemeente Apeldoorn ook op het gebied van de leerplichtadministratie behoorlijk achter bij de norm met een tekort van 0,42 fte en ook de gemeente Deventer heeft een tekort van 0,42 fte.

Ook voor de verschillende functies binnen de RMC-functie bestaan richtlijnen voor de benodigde formatieomvang. De gewenste formatie, waarmee de problematiek van het voortijdig schoolverlaten optimaal aangepakt kan worden bedraagt 1 fte *coördinatie* per 31.068 jongeren, 1 fte *trajectbegeleiding* per 7.816 jongeren en 1 fte *administratie* per 20.040 jongeren. Tijdens de interviews bij de gemeenten in de Stedendriehoek is niet nader ingegaan op de richtlijnen voor de formatieomvang van de RMC-functie.

Consequenties krappe bezetting

Een krappe bezetting heeft consequenties voor de bereikbaarheid en beschikbaarheid van een leerplichtambtenaar, de continuïteit van de leerplichtuitvoering en de professionalisering op het terrein van leerplicht/RMC.

De *bereikbaarheid* van leerplicht is binnen nagenoeg alle gemeenten gewaarborgd. In de meeste gemeenten kunnen alle werkdagen meldingen gedaan worden, ofwel omdat het werk over meerdere personen verdeeld is, ofwel omdat het leerplichtwerk onderdeel uitmaakt van een fulltime takenpakket. De bereikbaarheid van leerplicht betekent niet per definitie ook de feitelijke *beschikbaarheid* van de leerplichtambte-

naar, omdat deze bijvoorbeeld pas twee dagen later weer aanwezig is, of omdat deze eerst nog werkzaamheden op een ander terrein (van zijn takenpakket) moet uitvoeren.

Met betrekking tot de *continuïteit* constateren we dat nagenoeg alle gemeenten kwetsbaar zijn voor situaties van uitval bij de uitvoering van leerplichttaken. Deze kwetsbaarheid vloeit voort uit het feit dat de taken van de leerplichtambtenaar in de meeste gevallen zijn ondergebracht bij één of twee medewerkers. In de gemeenten Apeldoorn en Deventer is de situatie verhoudingsgewijs iets gunstiger, omdat daar de formatie voor de uitvoering van de leerplichttaken is verdeeld over vier respectievelijk drie medewerkers. De gemeente Zutphen heeft momenteel twee parttime leerplicht/RMC-ambtenaren. Overigens is in de meeste gemeenten sprake van een zekere mate van uitwisselbaarheid tussen leerplichtambtenaar en medewerker leerplicht-administratie en/of een collega leerplichtambtenaar. De praktische waarde van deze vangnetconstructies in situaties van uitval is echter beperkt.

Met name de gemeente Brummen wil de leerplicht in groter verband oppakken om op deze manier de continuïteit van de leerplichtuitvoering in de toekomst te kunnen waarborgen.

Aan leerplichtambtenaren worden steeds hogere eisen gesteld. De problematiek waarmee leerplichtambtenaren in hun werk te maken hebben, is zwaarder dan voorheen en vraagt in steeds meer gevallen om een interdisciplinaire benadering. Steeds meer gemeenten stellen hoge eisen aan hun leerplichtambtenaren en *professionalisering* is dan ook een belangrijk thema. De vakopleiding en de basiscursus zijn professionaliseringsmogelijkheden voor leerplichtambtenaren. Bij een krappe bezetting zijn investeringen in de professionaliteit van medewerkers in de praktijk vaak moeilijk. Andere zaken hebben meestal meer prioriteit.

Bijna alle leerplichtambtenaren binnen de gemeenten in de Stedendriehoek hebben (minimaal) een opleiding op het niveau van het Hoger Beroepsonderwijs (HBO) genoten en binnen elke gemeente heeft minimaal één leerplichtambtenaar de specifieke opleiding tot leerplichtambtenaar gevolgd. Alle leerplichtambtenaren zijn van mening dat hun opleidingsniveau adequaat is voor de functie die zij uitoefenen.

Binnen de gemeenten Zutphen en Apeldoorn zijn één respectievelijk twee leerplichtambtenaren beëdigd tot Buitengewoon Opsporings Ambtenaar (BOA). In de gemeente Brummen heeft de leerplichtambtenaar wel de opleiding tot BOA gedaan, maar is deze nog niet officieel beëdigd. Een leerplichtambtenaar van de gemeente Lochem is momenteel bezig met de opleiding tot BOA en bij de gemeente Deventer is het de bedoeling dat de leerplichtambtenaren op korte termijn de opleiding gaan doen. De leerplichtambtenaren in de overige gemeenten hebben geen opsporingsbevoegdheid en laten processen verbaal opmaken door de sociale recherche en/of door een collega binnen hun eigen gemeente of van een andere gemeente die wel over een opsporingsbevoegdheid beschikt. De gemeenten Olst-Wijhe (werkgebied Olst) en Epe

hebben bewust voor een dergelijke constructie gekozen, omdat de leerplichtambtenaren het niet wenselijk vinden om 'met twee petten op te zitten'.

Een krappe bezetting heeft niet alleen consequenties voor de bereikbaarheid/-beschikbaarheid, continuïteit en professionalisering, maar ook voor de ambitiever-schuiving. De curatieve zorg voor jongeren die de school de rug toekeren, ofwel ambitieniveau Basis, is in alle gemeenten redelijk op orde. Het merendeel van de benodigde activiteiten op dit terrein wordt wel uitgevoerd, maar vanwege de krappe formatie en de beperkte tijd die beschikbaar is valt de kwaliteit tegen. De krappe bezetting legt echter vooral een rem op de uitbouw van de Plus-ambitie en dus op de inzet op een preventieve aanpak. Actieve deelname in ZAT's en zorgnetwerken, het houden van spreekuren en preventief ontplooiën van voorlichtingsactiviteiten stellen eisen aan de capaciteit.

(Sub)regionale samenwerking op uitvoeringsniveau

(Sub)regionale samenwerking kan gezien worden als een extra taak en een extra belasting voor de leerplichtambtenaar, maar samenwerking tussen gemeenten kan ook gezien worden als een mogelijke weg naar een beter volume voor de leerplicht-uitvoering. Door samenwerking ontstaat een breder draagvlak.

In de huidige situatie vindt samenwerking tussen de gemeenten binnen de Steden-driehoek met name plaats op subregionaal niveau. Deze subregionale samenwerking bestaat vooral uit periodiek afstemmingsoverleg en in voorkomende gevallen uit het uitwisselen van gegevens op leerlingniveau. Er is (nog) geen sprake van systematische gegevensuitwisseling en/of structurele samenwerking op uitwerkingsniveau. Regionalisering van de leerplichtuitvoering roept bij de gemeenten nog wat twijfels op. De gemeenten zien absoluut *voordelen*. Meer volume voor de leerplichtuitvoering, meer continuïteit, problemen met grensoverschrijdende leerlingstromen kunnen worden opgelost (melding en registratie), grotere daadkracht, meer efficiëntie omdat men kan leren van elkaar en automatiseringsproblemen kunnen worden opgelost. Dit zijn enkele van de voordelen die door de gemeenten genoemd worden.

De meeste gemeenten zien echter ook veel *nadelen* in het uitvoeren van de leerplicht-functie op grotere schaal. De huidige leerplichtambtenaren zijn op de hoogte van de sociale kaart van hun gemeente, hebben nauwe contacten opgebouwd met belangrij-ke partijen en kunnen lokaal maatwerk realiseren. Op grotere schaal is dit, volgens de gemeenten, in veel mindere mate mogelijk. Regionalisering kan, naar de mening van enkele gemeenten, leiden tot een minder transparante structuur, meer bureaucratie en/of anoniemer worden van het kind / de jongere.

Samenwerking / afstemming leerplicht/RMC

Waar er op het terrein van de leerplichtuitvoering nog twijfels bestaan over regionale samenwerking, is er op het gebied van RMC wel sprake van samenwerking op het

niveau van de Stedendriehoek. Deze samenwerking is met name gericht op de afstemming van beleid en het uitwisselen van informatie.

De RMC-regio Stedendriehoek (contactgemeente Apeldoorn) kent drie subregio's waar de RMC-taken feitelijk inhoudelijk worden vormgegeven en uitgevoerd. Het betreft de subregio Apeldoorn (Apeldoorn, Brummen, Epe, Voorst), de subregio Deventer (Deventer, Olst-Wijhe (werkgebied Olst)) en de subregio Zutphen (Zutphen, Lochem).

In de gemeente Apeldoorn is RMC gepositioneerd in het Jongerenloket. De vorming van dit Jongerenloket heeft ertoe geleid dat er een zekere mate van afstand is ontstaan in de werkwijze van leerplicht en RMC. De medewerkers in Apeldoorn vinden het wenselijk leerplicht en RMC 'dichter bij elkaar te brengen'. In de gemeente Deventer is er sprake van één leerplicht/RMC team, wat een goede samenwerking en afstemming tot gevolg heeft. In de gemeente Zutphen is er een combinatiefunctie leerplicht en RMC. Een leerplichtambtenaar is in Zutphen ook altijd RMC consulent en vice versa. De goede aansluiting en de kennis van alle leeftijdsgroepen die op deze manier ontstaat, wordt als een voordeel ervaren.

Het merendeel van de leerplichtambtenaren in de (kleinere) gemeenten is tevreden over de samenwerking en afstemming met RMC binnen hun subregio. Er is periodiek overleg tussen de leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers op subregionaal niveau. Naar voren komt wel dat de informatieoverdracht/uitwisseling tussen leerplicht en RMC beter zou kunnen en moeten. Een geautomatiseerd systeem waarbij informatie tussen leerplicht en RMC digitaal gecommuniceerd kan worden, zou een belangrijke stap voorwaarts betekenen in de samenwerking en afstemming tussen leerplicht en RMC. Vanwege de knelpunten en/of onhebbelijkheden die er op dit moment nog bestaan bij de registratie van leerplichtzaken binnen de gemeenten is een dergelijk geautomatiseerd systeem voorlopig echter nog een brug te ver. In de meeste gemeenten binnen de Stedendriehoek voldoet het systeem op dit moment (tijdelijk) niet en/of is men niet geheel tevreden over de mogelijkheden die het systeem biedt. Technische mankementen, geen koppelingen kunnen maken tussen verschillende leerplichtzaken / dossiers, enkel zicht hebben op meldingsniveau en niet op leerlingniveau, niet kunnen uitdraaien van dié gegevens die men nodig heeft en/of meldings- en registratieproblemen met betrekking tot grensoverschrijdende leerlinginstromen zijn aan de orde van de dag.

4.2 Analyse en conclusie

De wijze waarop de leerplichtfunctie binnen de gemeente is georganiseerd, schept de voorwaarden voor de uitvoering. Een verschuiving van ambitieniveau Basis naar Basis+Plus vraagt een organisatie die daarin meegaat. Feitelijk zijn de organisatorische voorwaarden voor een dergelijke verschuiving niet voldoende gerealiseerd.

Te geringe capaciteit

Actieve participatie in zowel netwerken gericht op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten (ambitieniveau Plus) als in netwerken die behulpzaam zijn bij het heren uitplaatsen van reeds uitgevallen jongeren (ambitieniveau Basis) stelt eisen aan de *capaciteit*. In nagenoeg alle gemeenten zijn er met de huidige formatie knelpunten in de leerplichtuitvoering. Niet alleen de formatie voor de leerplichtuitvoering moet op orde zijn, maar ook de formatie voor de leerplichtadministratie (en voor de RMC-functie). Een goede leerplichtuitvoering is niet alleen of hoofdzakelijk een kwestie van meer capaciteit voor leerplicht (en RMC), maar duidelijk is wel dat een intensieve(re) aanpak van voortijdig schoolverlaten en een grotere nadruk op preventie om een extra investering zal vragen.

Gemeenten moeten de consequentie van hun ambities ten aanzien van leerplicht vertalen naar organisatorische voorwaarden. Minimaal moet daarbij de huidige, landelijke norm (Ingrado) worden gerealiseerd.

Schaalvergroting

Voor het opbouwen van duurzame samenwerkingsrelaties met partners, is *continuïteit* een kernvoorwaarde. De huidige organisatie van de leerplicht (en RMC) is in nagenoeg alle gemeenten kwetsbaar gebleken voor situaties van uitval bij de uitvoering van leerplichttaken. De mogelijkheden om continuïteit te bieden in contacten met partners (onder andere scholen) zijn door het aantal medewerkers en/of de belasting van de individuele medewerkers uiterst beperkt.

De gemeenten moeten (op subregionaal niveau) de mogelijkheden van schaalvergroting onderzoeken om te komen tot een grotere organisatie-eenheid voor leerplichtuitvoering en daarmee voor meer continuïteit en kwaliteit. Daarbij past het bekijken van leerplicht en RMC in samenhang.

Leerplicht en RMC samen

Ontwikkelingen in het onderwijs (VMBO/MBO) en leerplicht/RMC-wetgeving leiden tot een steeds sterkere vervlechting van leerplicht en RMC. In de netwerken rondom voortijdig schoolverlaten wordt het onderscheid tussen leerplicht en RMC minder relevant. Alhoewel het merendeel van de leerplichtambtenaren tevreden is over de *samenwerking en afstemming met RMC*, komt wel naar voren dat de informatieoverdracht/uitwisseling tussen leerplicht en RMC versterkt zou moeten worden (frequenter contact, bredere uitwisseling op het terrein van verschillende relevante onderwerpen/zaken). Traditioneel houden de leerplichtambtenaren zich bezig met PO en VO en de RMC-medewerkers met het MBO. De nieuwe leerplichtwetgeving brengt daarin verandering en vereist actieve betrokkenheid van leerplicht bij het MBO. In de praktijk betekent dat waarschijnlijk dat de samenwerking tussen leerplicht en RMC geïntensiveerd zal worden en dat de leerplichtfunctie veel meer dan voorheen zich zal moeten richten op schoollocaties buiten de gemeentegrenzen.

Deze ontwikkeling van nauwere verbinding tussen leerplicht en RMC plaatst de huidige samenwerking tussen gemeenten in een nieuw licht. De gemeenten moeten de positionering van leerplicht en RMC ten opzichte van elkaar heroverwegen. Dat kan niet los van de vraag of en in welke mate gemeenten willen samenwerken.

Geautomatiseerd systeem

Eerder kwam reeds naar voren dat in de meeste gemeenten binnen de Stedendriehoek het *systeem* op dit moment (tijdelijk) niet voldoet en/of dat men niet geheel tevreden is over de mogelijkheden die het systeem biedt. De systemen zijn tot nog toe onvoldoende klaar voor nieuwe ontwikkelingen (IBG, onderwijsnummer). Daarnaast kan in de huidige situatie de uitwisseling van gegevens tussen centrum- en regiogemeente, gezien de inrichting van systemen, niet / onvoldoende gerealiseerd worden. Actuele landelijke ontwikkelingen op het gebied van registratie en automatisering vragen om een investering in het systeem dat op dit moment voor leerplicht wordt gebruikt. Het ligt voor de hand, gezien de grensoverschrijdende leerlingenstromen, daarin meteen ook de afstemming met de regiogemeenten te intensiveren.

Regionalisering

De meeste gemeenten hebben nog twijfels bij *regionalisering* van de leerplichtuitvoering. Men ziet hierin zowel voor- als nadelen. Gezien de landelijke ontwikkelingen, de verschuiving naar ambitieniveau Plus en de benodigde capaciteit voor de leerplichtuitvoering is het evenwel onvermijdelijk om de mogelijkheden te onderzoeken voor bundeling én tussen leerplicht en RMC én tussen de functie van verschillende gemeenten.

Kansen liggen er met name op het vlak van subregionale samenwerking. Voor een deel gebeurt dat nu ook al. De voordelen zijn evident: een grotere en krachtigere uitvoeringsorganisatie heeft meer mogelijkheden als het gaat om continuïteit, kwaliteit en ontwikkeling van preventieve taken. De nadelen worden vooral gezien in het verlies van lokale binding (herkenbaarheid, aanwezigheid, netwerken) en het gevaar van anonimiteit en bureaucrativering. De uitdaging ligt in het vinden van vormen van samenwerking die wél de voordelen en niet de nadelen met zich mee brengen.

5 Beleid

Een verschuiving van ambitieniveau Basis naar ambitieniveau Plus moet zichtbaar zijn in het beleid van een gemeente. Het beleid is te plaatsen in een breed en in een smal kader. Met een breed kader bedoelen we het onderwijs/jeugdbeleid in het algemeen en het beleid ten aanzien van voortijdig schoolverlaten in het bijzonder. Het smalle kader verwijst naar het specifieke beleid op het terrein van leerplicht en RMC.

5.1 Huidige situatie en ambities gemeenten Stedendriehoek

Interactie tussen beleid en uitvoering

Een interactie tussen beleid en uitvoering houdt in dat het beleid wordt gevoed door de uitvoering en dat de uitvoering wordt aangestuurd door het beleid. De leerplichtambtenaren in de meeste gemeenten doen jaarlijks verslag van de leerplichtuitvoering en voeden op deze manier het beleid binnen een gemeente. De meeste leerplichtambtenaren hebben zelf weinig tot geen ontwikkel/beleidsstaken. Meestal zijn of worden beleidsmedewerkers aangetrokken die zich onder andere bezig houden met het leerplichtbeleid. Enkele leerplichtambtenaren wijzen er op dat wel van hen verwacht wordt dat zij aandachtspunten in de beleidsuitvoering communiceren naar de beleidsmedewerkers.

De Coördinator Sociaal Stedendriehoek geeft aan dat knelpunten in de uitvoering nog onvoldoende naar 'boven' worden gebracht, zodat het beleid kan worden geoptimaliseerd. Het is niet efficiënt als elke gemeente problemen afzonderlijk oplost. Als problemen/knelpunten van één gemeente worden teruggekoppeld naar beleidsontwikkeling kunnen soortgelijke knelpunten bij andere gemeenten voorkomen of efficiënt opgelost worden. Om een goede interactie tussen uitvoering en beleid(sontwikkeling) te realiseren, zijn meer en betere overlegvormen noodzakelijk.

Ambitie en beleid

Het beleid van de gemeenten is in aanzet ambitieus en laat de verschuiving naar ambitieniveau Plus zien. In het brede kader blijkt dit onder andere uit het Schoolverlatersoffensief dat de gemeenten binnen de Stedendriehoek gezamenlijk hebben opgepakt. Daarnaast richten de gemeenten zich binnen het specifieke leerplicht/RMC-beleid (smal kader) steeds meer op een preventieve aanpak.

De gemeenten Lochem en Olst-Wijhe (werkgebied Olst) geven expliciet aan nog tekort te schieten op ontwikkel/beleidsgebied. Bij de gemeente Lochem zit het beleid wel 'in de hoofden', maar staat het nog niet op papier. De gemeente Olst-Wijhe (werkgebied Olst) heeft momenteel een vacature voor een beleidsmedewerker die

zich (onder andere) specifiek gaat richten op voortijdig schoolverlaten en leerplicht. Door middel van deze vacature wordt geïnvesteerd in het tekort op ontwikkel-/beleidsgebied.

De ontwikkeling naar een, op ambitieniveau Plus gericht, beleid wordt nog onvoldoende vertaald naar de praktijk. Dit heeft waarschijnlijk voor een groot deel te maken met de conclusie die in de vorige paragraaf getrokken werd dat de interactie tussen uitvoering en beleid (nog) niet optimaal is. Daarnaast zijn er nog een aantal organisatorische knelpunten (zie hoofdstuk vier), die de vertaling van beleid naar praktijk in de weg staan.

Samenwerking op het gebied van beleid

In het kader van het Schoolverlatersoffensief (breed kader) is er periodiek overleg op het niveau van de Stedendriehoek. Bij dit overleg zijn zowel RMC-medewerkers als leerplichtambtenaren betrokken. Als gevolg van het Schoolverlatersoffensief is er meer afstemming op beleid gekomen tussen de gemeenten binnen de Stedendriehoek. Eerder was de beleidsafstemming tussen de gemeenten onvoldoende.

Ook op het gebied van RMC (smal kader) is er overleg op Stedendriehoekniveau (Apeldoorn, Deventer, Zutphen). Ook dit overleg richt zich op beleidsafstemming en in voorkomende gevallen eveneens op informatie-uitwisseling. RMC-werkzaamheden worden volgens afspraak per subregio opgepakt. Volgens de Coördinator Sociaal Stedendriehoek zou er veel meer afstemming moeten zijn tussen de drie subregio's. Op dit terrein is nog een 'grote verbeter slag' te maken.

De leerplichtambtenaren hebben periodiek subregionaal overleg, waarbij ook RMC-medewerkers van de betreffende subregio aanwezig zijn. Bij dit subregionale overleg gaat het met name om de afstemming van beleid en informatie-uitwisseling. Er is (nog) geen sprake van systematische gegevensuitwisseling en/of structurele samenwerking op uitwerkingsniveau.

De meeste gemeenten binnen de Stedendriehoek zijn het erover eens te dat het *beleid* met betrekking tot de leerplicht regionaal zou moeten worden ontwikkeld. Regionale afspraken en afstemming en één gezamenlijk beleid zal de leerplichtuitvoering ten goede komen en zal zorgen voor duidelijkheid en eenvormigheid voor zowel de gemeenten als de scholen en andere betrokken partijen.

5.2 Analyse en conclusie

Het beleid van de gemeenten binnen de Stedendriehoek is in aanzet ambitieus en verschuift naar ambitieniveau Plus. Het gezamenlijke Schoolverlatersoffensief drukt uit dat men het probleem van voortijdig schoolverlaten hoge prioriteit wil geven en dat het instrument van leerplicht (en RMC) daarin een belangrijke rol speelt. In die zin sluit de ambitie aan bij de in het eerste hoofdstuk geschetste landelijke ontwikkelingen. Tussen ambitie en uitvoering staat het beleid dat gemeenten – alleen of gezamenlijk –

formuleren. Beleid is de verbindende schakel tussen ambitie en uitvoering. In de Stedendriehoek is die verbinding nog niet optimaal.

Van ambitie naar beleid

In de voorgaande hoofdstukken is aangegeven dat op veel punten de ambitie verder reikt dan de uitvoering nu mogelijk maakt. Dat heeft deels te maken met concrete problemen die ontstaan door capaciteitstekorten, maar voor een belangrijker deel met de vertaling van de ambities in concreet beleid. Wat betekent een meer preventieve, proactieve inzet van het leerplichtinstrument voor de positionering, organisatie en aansturing van de uitvoering? Wat betekent het voor de verhouding tussen leerplicht en RMC? Welke nieuwe eisen stellen de ambities aan de samenwerking op regionaal en subregionaal niveau?

Gemeenten moeten een realistische vertaling maken, voor zichzelf en gezamenlijk, van de nieuwe eigen ambities (en door het Rijk opgelegde taken) naar concrete beleidskeuzes. Daarbij gaat het om het bredere beleidskader: wat willen we bereiken met de inzet van leerplicht en RMC, in samenwerking met partners in en rond het onderwijsveld? En het gaat om het smalle beleidskader: hoe richten we de leerplicht- en RMC-functie in?

Van beleid naar uitvoering

Binnen de gemeenten wordt leerplicht nadrukkelijk nog als een uitvoeringstaak gezien. De positionering van leerplicht binnen de gemeentelijke organisatie drukt dat ook uit. In de meeste gevallen is er letterlijk veel ruimte tussen leerplichtuitvoering en onderwijs/jeugdbeleid. Leerplicht en RMC moeten en kunnen door gemeenten veel meer als een beleids- en uitvoeringsinstrument worden benut voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Daarvoor is een duidelijke beleidsvisie nodig, die richting geeft aan de invulling van de organisatie en de uitvoering van leerplicht en RMC. Omgekeerd kan de leerplichtfunctie beter benut worden om het gemeentelijke beleid (onderwijs, jeugd, werk) te voeden en te ondersteunen.

De manier waarop leerplicht wordt gepositioneerd en georganiseerd binnen de gemeenten hangt nauw samen met het beleid. Dat werkt in twee richtingen. Gemeenten die krachtig beleid voeren om leerplicht uit te voeren op het Basis-Plus-niveau zullen kiezen voor een sterke organisatie (volume, kwaliteit, aansturing). Omgekeerd zal een sterke leerplichtorganisatie met een goede verankering in het veld en goede professionaliteit het beleid niet alleen voeden, maar mede richting geven.

Samenwerking

De gemeenten binnen de Stedendriehoek zijn het erover eens dat regionalisering van het *beleid* met betrekking tot de leerplicht zal leiden tot meer duidelijkheid en eenvoudigheid voor zowel gemeenten als de scholen en andere betrokken partijen. Aandachtspunt is de interactie tussen uitvoering en beleid. Knelpunten in de uitvoering moeten, door middel van verschillende overlegvormen, worden teruggekoppeld naar

beleidsontwikkeling zodat het beleid geoptimaliseerd kan worden. Dit gebeurt nu nog onvoldoende.

6 Conclusies en aanbevelingen

Leerplicht en RMC worden steeds meer gezien als een instrument om voortijdig schoolverlaten terug te dringen. De aandacht voor leerplicht en voortijdig schoolverlaten is de afgelopen jaren sterk toegenomen. De maatschappelijke zorg voor de participatie van jongeren in onderwijs en werk heeft zowel het landelijke als het regionale beleid sterk in beweging gebracht. Op basis van de regionale en landelijke ontwikkelingen, en de verschuiving van een traditioneel ambitieniveau (Basis) naar een ambitieniveau (Plus) dat aansluit op de landelijke ontwikkelingen, zijn vier centrale thema's geformuleerd die van essentieel belang zijn voor een effectieve en efficiënte aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten: curatieve zorg, preventie, organisatie, beleid. Deze vier kernthema's vormden het kader voor de beschrijving van de huidige situatie en de wensen/ambities op het terrein van leerplicht en RMC binnen de Stedendriehoek.

6.1 Belangrijkste conclusies

I. Regio beweegt mee met landelijke trend

De landelijke trend om leerplicht naast curatief ook steeds meer preventief in te zetten en daarmee leerplicht in te bedden in een breder beleidskader rondom jeugd-onderwijs-arbeid, is ook zichtbaar in de Stedendriehoek. Er zijn aanzetten om leerplicht meer preventief in te zetten, mede ook onder impuls van het Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek. Die ontwikkeling is positief en sluit aan bij een verschuiving in het ambitieniveau, die ook landelijk en in andere regio's duidelijk zichtbaar is.

II. Curatieve zorg en preventie

De curatieve zorg is in de Stedendriehoek redelijk goed op orde, maar vraagt om verdere kwaliteitsverbetering. Hierbij stuiten de gemeenten echter op belemmeringen van praktische aard (geringe omvang capaciteit, automatiseringsproblemen). Scholen, met name in het mbo, schieten tekort als het gaat om adequate melding van verzuim. De aandacht voor meer preventieve taken legt een druk op de uitvoering van de taken. Nu moet soms gekozen worden tussen curatieve zorg en preventie. Die keuze is oneigenlijk: beide zijn noodzakelijk (voorkomen én blussen). Vrijwel geen enkele gemeente (op de gemeente Voorst na) haalt de Ingrado-norm voor leerplichtuitvoering. De norm voor leerplichtcapaciteit wordt momenteel herzien en wordt niet toereikend geacht om de uitbreiding van taken voor leerplicht te dekken. Gemeenten in de Stedendriehoek voldoen niet aan de

norm en zijn daarmee zeker niet voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen rondom leerplicht. Dat geldt met name voor de directe uitvoering van de leerplicht.

III. Ambitie, beleid, organisatie en uitvoering

Gemeenten in de Stedendriehoek hebben ambities als het gaat om het terugdringen van schooluitval en de rol die leerplicht en RMC daarbij kunnen spelen. Ambitie, beleid, organisatie en uitvoering zijn echter niet met elkaar in overeenstemming: er is onbalans tussen de ambitie en de concretisering in beleid en de vertaling naar een degelijke uitvoeringsorganisatie en –kwaliteit. Er is een tendens om de inzet van leerplicht te verbreden naar preventieve taken, maar op wezenlijke punten wordt niet aan de voorwaarden daarvoor voldaan:

- het (gezamenlijke) beleid is nog onvoldoende duidelijk en concreet;
- de ambities zijn nog onvoldoende doordacht op organisatorische consequenties;
- de kwaliteit van de uitvoering is niet geborgd onder de veranderende omstandigheden;
- de positionering van leerplicht en RMC ten opzichte van elkaar en ten opzichte van het beleid is nog onvoldoende doordacht.

Het in evenwicht brengen van ambitie, beleid en uitvoering vraagt een realistische afweging van doelen, kosten en baten. Een realistische ambitie, die is afgestemd op de uitvoeringsorganisatie, is te verkiezen boven een hoge ambitie die leidt tot kwaliteitsverlies door overvraging van de uitvoering.

IV. Samenwerking

Gemeenten in de Stedendriehoek werken op verschillende manieren samen op het gebied van leerplicht en RMC, vooral op subregionaal niveau. De drie subregio's kennen deels een eigen traditie van samenwerking. Gemeenten geven aan dat zij streven naar meer en betere samenwerking en afstemming op beleidsmatig vlak. Er bestaat een zekere terughoudendheid als het gaat om verdere samenwerking op het vlak van uitvoering. De twijfel wordt ingegeven door de angst voor bureaucratiesering en verlies van lokale herkenbaarheid van de leerplichtfunctie.

Hoewel de uitgesproken twijfel zeker reden is om zorgvuldig na te denken over verschillende vormen van samenwerking, is het wél aan de orde om verdergaande samenwerking in de leerplicht- en RMC-uitvoering te onderzoeken.

In de huidige situatie zijn er nadelen die voortkomen uit de beperkte vormen van samenwerking. Het ontbreekt aan gemeenschappelijke kaders waardoor partners (onderwijs, jeugdzorg) te maken hebben met verschillende praktijken bij gemeenten.

Belangrijker is echter de behoefte aan een sterkere uitvoeringsorganisatie voor leerplicht. De verdeling van de leerplichtcapaciteit over meerdere gemeenten

leidt tot kwaliteitsverlies en kwetsbaarheid. Bundeling van krachten geeft meer vermogen om op de nieuwe ontwikkelingen in te spelen. In eerste instantie moet daarbij gedacht worden aan samenwerking op subregionaal niveau. Bepaalde zaken, zoals melding en registratie, kunnen evenwel ook op regionaal niveau worden georganiseerd.

V. *Kwaliteit van uitvoering*

Leerplicht is lang door gemeenten, ook in de Stedendriehoek, opgevat als een relatief marginale en vooral uitvoerende taak. In het onderwijsveld echter is het belang en aanzien van de leerplichtfunctie sterk gegroeid. Het werk van leerplichtambtenaren heeft een steeds belangrijker rol gekregen in de bestrijding van verzuim en uitval, vooral in de grotere gemeenten. Mede door dat vaak goede werk is men leerplicht steeds meer gaan zien als een partner, die ook in preventienetwerken een onmisbare partner is. De verwachtingen zijn gegroeid en zo ook de vraag naar kwaliteit.

De gemeenten zijn nu aan zet. Leerplicht heeft een kwaliteitsimpuls nodig om de rol die breed van hen wordt verwacht waar te maken. Enerzijds gaat het daarbij om 'meer van hetzelfde': extra capaciteit, goede facilitering. Maar anderzijds ligt er ook een structureel kwaliteitsvraagstuk: hoe kan kwaliteit organisatorisch en beleidsmatig structureel worden ingebed?

6.2 Actiepunten

I. *Van ambitie naar beleid*

Gemeenten moeten een realistische vertaling maken, voor zichzelf en gezamenlijk, van de nieuwe eigen ambities (en door het Rijk opgelegde taken) naar concrete beleidskeuzes. Daarbij gaat het om het bredere beleidskader: wat willen we bereiken met de inzet van leerplicht en RMC, in samenwerking met partners in en rond het onderwijsveld? En het gaat om het smalle beleidskader: hoe richten we de leerplicht- en RMC-functie in?

II. *Van beleid naar uitvoering*

Gemeenten moeten en kunnen leerplicht en RMC veel meer als een beleids- en uitvoeringsinstrument benutten voor de bestrijding van voortijdig schoolverlaten. Daarvoor is een duidelijke beleidsvisie nodig, die richting geeft aan de invulling van de organisatie en de uitvoering van leerplicht en RMC. Omgekeerd kan de leerplichtfunctie beter benut worden om het gemeentelijke beleid (onderwijs, jeugd, werk) te voeden en te ondersteunen.

III. Visie op preventie

Gemeenten moeten elk voor zich en gezamenlijk ambities formuleren wat betreft de preventieve taken van leerplicht/RMC. Daarmee wordt voor partners (onderwijs en anderen) duidelijk wat verwacht wordt en daarmee is ook voor de uitvoerenden (leerplicht/RMC) duidelijk wat van hén verwacht wordt.

IV. Meer doen kost meer

Gemeenten moeten extra investeren om preventieve leerplichttaken mogelijk te maken. Daarbij kan het nadrukkelijk niet gaan om een keuze tussen Basis of Plus. De vergelijking met de Brandweer gaat hier op: brand voorkomen en brand blussen. Preventie én curatieve zorg zijn beide noodzakelijk. Gemeenten moeten de consequentie van hun ambities ten aanzien van leerplicht vertalen naar organisatorische voorwaarden. Minimaal moet daarbij de huidige, landelijke norm (Ingrado) worden gerealiseerd.

V. Uitbouwen curatieve zorg

De gemeenten moeten - met partners in het onderwijs - gezamenlijk formuleren wat zij aan curatieve voorzieningen noodzakelijk achten en zorg dragen voor een minimaal aanbod in elk van drie subregio's. Het voorzieningenniveau moet gelijk zijn: alle leerlingen uit alle gemeenten moeten kunnen rekenen op eenzelfde voorzieningenniveau als het met hen misloopt op school.

VI. Melding

Gemeenten kunnen door middel van gerichte acties (bijvoorbeeld voorlichting geven op scholen, aanschrijven scholen, intensiveren contacten met scholen) proberen het melden door scholen te verbeteren

Gemeenten en ROC moeten zich (opnieuw) bezinnen op de gevolgen van de nieuwe wetgeving. Het ROC moet intern een eenduidig en verplicht protocol voor melding gaan hanteren. De gemeenten moeten de melding vanuit het ROC vereenvoudigen (centraal regionaal meldpunt, duidelijke contactpersonen).

VII. Registratie

Gemeenten moeten zorgen voor toegankelijke gegevensbestanden per afzonderlijke gemeente en voor koppelingen en uitwisselingsmogelijkheden tussen de gemeenten. Actuele landelijke ontwikkelingen op het gebied van registratie en automatisering vragen om een investering in de geautomatiseerde systemen die op dit moment voor leerplicht worden gebruikt. Het ligt voor de hand, gezien de grensoverschrijdende leerlingenstromen, daarin meteen ook de afstemming met de regiogemeenten te intensiveren. De administratieve capaciteit voor leerplicht moet in alle gemeenten op voldoende peil zijn.

VIII. Samenwerking beleid

De gemeenten moeten werken aan regionalisering van het *beleid* met betrekking tot de leerplicht. Aandachtspunt is de interactie tussen uitvoering en beleid. Knelpunten in de uitvoering moeten, door middel van verschillende overlegvormen, worden teruggekoppeld naar beleidsontwikkeling zodat het beleid geoptimaliseerd kan worden.

IX. Samenwerking uitvoering

Voor het opbouwen van duurzame samenwerkingsrelaties met partners, is *continuïteit* een kernvoorwaarde. De gemeenten moeten (op subregionaal niveau) de mogelijkheden van schaalvergroting onderzoeken om te komen tot een grotere organisatie-eenheid voor leerplichtuitvoering en daarmee voor meer continuïteit en kwaliteit. Gemeenten moeten de mogelijkheden onderzoeken voor bundeling én tussen leerplicht en RMC én tussen de functie van verschillende gemeenten.

X. Leerplicht en RMC samen

Ontwikkelingen in het onderwijs en in de leerplicht- en RMC-wetgeving leiden tot een steeds sterkere vervlechting van leerplicht en RMC. Deze ontwikkeling plaatst de huidige samenwerking tussen gemeenten in een nieuw licht. De gemeenten moeten de positionering van leerplicht en RMC ten opzichte van elkaar heroverwegen. Dat kan niet los van de vraag of en in welke mate gemeenten willen samenwerken.

Geraadpleegde documenten en literatuur

Boer, P. den & Eimers, T. (2005). Als elke leerling telt. Leerplicht en RMC in de gemeente Utrecht. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Eimers, T. & Verhoef, M. (2000). Regionalisering van de leerplicht. Advies aan acht gemeenten voor het opzetten van een gezamenlijk regionaal bureau leerplicht. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen.

Eimers, T. (2002). Met pioniers en technocraten. Het netwerk voortijdig schoolverlaten in de regio Arnhem. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Eimers, T., Boer, P. den, Roelofs, M. & Schuit, H. (2005). Opties voor aanpassing van de partiële leerplicht. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Eimers, T. m.m.v. Bekhuis, H. (2006). Vroeg is nog niet voortijdig. Naar een nieuwe beleidstheorie voortijdig schoolverlaten. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Leerplichtverslagen van de gemeenten in de Stedendriehoek.

Regionaal Uitvoerings Programma Stedendriehoek (RUPS) – Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek 2007-2008.

Schuit, H. & Eimers, T. (2006). Evaluatie leerplicht/RMC Westelijk Weidegebied Utrecht. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Schuit, H. & Eimers, T. (2007). Haalbaarheidsonderzoek samenwerking leerplicht/RMC Oosterschelderegio. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt.

Stedendriehoek (2006). Notitie Schoolverlatersoffensief Stedendriehoek.

Veld, R. in 't, Korving, W., Hamdan, Y. & Steen, M. van der (2006). Kosten en Baten van Voortijdig Schoolverlaten. Rotterdam: RebelGroup Advisory.

Verhoef, M. & Eimers, T. (2001a). Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan acht gemeenten in het Rijk van Nijmegen. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen.

Verhoef, M. & Eimers, T. m.m.v. Broekhoven, S. van (2001b). Regionalisering van de leerplicht. Een advies aan de Drechtsteden. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale wetenschappen.

Bijlage 1 - Overzicht van geïnterviewde personen

Naam	Organisatie	Functie
Dhr. H. Wegman	Gemeente Apeldoorn	Wethouder
Dhr. E. Winkelman	Gemeente Apeldoorn	Beleidsmedewerker
Dhr. A. van den Berg	Gemeente Apeldoorn	Jongerenloketmedewerker
Mevr. J. uit den Bogaard	Gemeente Apeldoorn	Leerplichtambtenaar
Dhr. E. Horstman	Gemeente Voorst	Wethouder
Mevr. J. Sahuleka	Gemeente Voorst	Leerplichtambtenaar
Dhr. K. Hofman	Gemeente Voorst	Leerplichtambtenaar
Mevr. I. Adema	Gemeente Deventer	Wethouder
Dhr. H. Bats	Gemeente Deventer	Programmamanager Jeugd en Onderwijs
Mevr. T. Lammers	Gemeente Deventer	Teammanager Leerplicht
Mevr. G. Kreeft-Winters	Gemeente Lochem	Wethouder
Mevr. L. Vleeming	Gemeente Lochem	Beleidsmedewerker / Leerplichtambtenaar
Mevr. F. van Dam	Gemeente Epe	Wethouder
Dhr. M. Haverman	Gemeente Epe	Beleidsmedewerker
Dhr. E. Alferink	Gemeente Epe	Leerplichtambtenaar
Dhr. W. Geerken	Gemeente Zutphen	Wethouder
Mevr. S. Koiter	Gemeente Zutphen	Leerplichtambtenaar
Mevr. L. van der Poel	Gemeente Zutphen	Coördinator Sociaal Stedendriehoek
Dhr. E. van Ooijen	Gemeente Brummen	Wethouder
Dhr. J.W. van der Valk	Gemeente Brummen	Leerplichtambtenaar
Dhr. J. Hollander	Gemeente Olst-Wijhe	Wethouder
Mevr. L. Maas	Gemeente Olst-Wijhe	Beleidsmedewerker
Mevr. W. Mollema	Gemeente Olst-Wijhe	Leerplichtambtenaar
Dhr. P. de Noord	ROC Aventus	Manager stafdienst onderwijs
Mária van Oorschot		Projectleider Schoolverlaters Offensief Stedendriehoek

De aandacht voor voortijdig schoolverlaten is de afgelopen jaren sterk toegenomen. Leerplicht en RMC worden steeds meer gezien als een instrument om voortijdig schoolverlaten terug te dringen. Landelijke (en regionale) ontwikkelingen wijzen op een verschuiving in het ambitieniveau met betrekking tot leerplicht en RMC. Deze ambitieverschuiving legt de lat voor de uitvoering hoger. Niet alleen moet de curatieve zorg en handhaving op orde zijn, daarnaast krijgt leerplicht steeds meer een preventieve en proactieve functie.

De gemeenten binnen de Stedendriehoek willen verkennen of de huidige uitvoering van de leerplicht versterkt kan worden door intensivering van de samenwerking tussen de zeven gemeenten. In het voorliggende rapport worden de resultaten weergegeven van een onderzoek dat KBA heeft uitgevoerd naar de mogelijkheden voor een gezamenlijke versterking van de leerplichtfunctie. In het onderzoek zijn portefeuillehouders, managers, leerplichtambtenaren, RMC-coördinatoren en RMC-medewerkers gevraagd om de huidige uitvoeringspraktijk te beschrijven en tevens om hun wensen en ambities te formuleren met betrekking tot de leerplicht- (en RMC-)uitvoering.

Op basis van de regionale en landelijke ontwikkelingen, en de verschuiving van een traditioneel ambitieniveau (Basis) naar een ambitieniveau (Plus) dat aansluit op de landelijke ontwikkelingen, zijn vier centrale thema's geformuleerd die van essentieel belang zijn voor een effectieve en efficiënte aanpak van ongeoorloofd verzuim en voortijdig schoolverlaten: curatieve zorg, preventie, organisatie en beleid. Deze vier kernthema's vormen het kader voor de beschrijving van de huidige situatie en de wensen en ambities op het terrein van leerplicht en RMC binnen de Stedendriehoek.

Op basis van de onderzoeksbevindingen kunnen de gemeenten binnen de Stedendriehoek nadere besluiten nemen over het ambitieniveau en de daarbij meest passende organisatievorm voor leerplicht en RMC.